

Sisplau, esclar, perxò, perquè, perllà... i nar-hinant

Formes innecessàries que perjudiquen la unitat de la llengua

La fotografia que encapçala aquest article (gentilesa d'en Jem Cabanes) és feta a Moià. A Moià, com a Callús, com a gran part de les comarques del català central, la gent demana l'hora així: «Quinoré?» Però és la primera vegada que ho veig escrit. La gent ho diu així, però escrit fa riure, no em digueu que no.

Bé, per començar m'agradaria parlar-vos de la forma *sisplau*, divulgada de fa uns quants anys per molts mitjans de comunicació barcelonins. De fet, ja fa més de vint-i-cinc anys que circula. La primera vegada que la vaig veure escrita fou en una oficina de «La Caixa», i després vaig veure que, efectivament, al llibre d'estil d'aquesta entitat (del 1991, dirigit per Joan Solà), hi deia:

si us plau: S'usa amb tractament de *vós* o amb la segona persona del plural, *vosaltres*. *Si us plau, feu una sola cua. Recolliu la vostra targeta, si us plau.* Amb tractament de *tu* o de *vostè* i amb valor adverbial s'usa **sisplau** (en cap cas *si et plau* o *si li plau*)...

Amén.

El cas és que la forma *sisplau* ha estat qüestionada i cap dels dos grans diccionaris (ni el DIEC ni el de l'Enciclopèdia) no la recull. Malgrat tot, com dèiem, els mitjans barcelonins l'han imposada en tots els casos, sense diferenciar el «vós» del «tu». Com que

això requeria justificació, els *sisplauistes* han hagut d'exhibir algun argument.

El primer és que «si us plau» es fa servir per a adreçar-se a totes les persones, no tan sols a una segona persona del plural; és a dir, que podem dir «Vine, si us plau», però que no diem «Vine, si et plau». És una raó feble, sens dubte. Només cal rumiar una mica per a veure que això també ens passa, per exemple, amb «Déu vos guard», i no se'ns acut pas de canviar-ne la grafia. Dit d'una altra manera: la gramaticalització de l'expressió «Si us plau» no justifica que n'aglutinem els components. Però encara més: per què hem de prohibir «si et plau» o «si li plau» (que [recull](#) un diccionari tan prestigiós com el de l'Enciclopèdia, segurament el més consultat)? Tancar portes a la llengua és minvar-ne la flexibilitat, és [encarcarar-la](#).

«Per mica d'importància que donem a la unitat i la cohesió de la llengua, hem d'afavorir formes en què se sentin reconeguts tots els parlants»

La segona raó adduïda és que la pronúncia popular és «sisplau». I això tampoc no és ben cert. No fa pas tants anys, a les Illes Balears es deia «si vos plau», per més que ara s'hi hagi escampat molt i molt «per favor», i no cal que diguem per què. Per tant, per mica d'importància que donem a la unitat i la cohesió de la llengua, hem d'afavorir una forma en què se sentin reconeguts tots els parlants. Per què hem de privar a un valencià o a un mallorquí de dir —o de llegir, si més no— «Veniu, si us plau»? Si volem contrarestar el «per favor» no podem escampar una forma que només reflecteixi el parlar del Principat. Imposar la forma *sisplau* a tot el domini és com si volguéssim imposar-hi *pro* (en compte de *però*), *safreig*, *tronja*, *Tresa*, *escarbat*... i *nar-hinant*.

Però encara hi ha més raons. Molts parlants principatins tenen al cap que, tot i pronunciar *sisplau*, diuen «si us plau». M'explicaré. No heu sentit mai aquell diàleg en què l'un diu «Passa'm això, si us plau», i l'altre respon, per fer una gràcia, «I si no em plau?» Si escrivim *sisplau*, aquest joc, per exemple, no té sentit.

El cas és que d'ençà que es va començar a escampar la moda del *sisplau*, ho he vist escrit, almenys, de quatre maneres: *si us plau*, *sisplau*, *siusplau* i *si-us-plau*. Creieu que n'hi havia cap necessitat, de confondre la gent d'aquesta manera?

Deixem-ho clar per a tothom: *siusplau* no és normatiu. Ara com ara, no és acceptat per l'Institut d'Estudis Catalans.

N'és un cas semblant *esclar*, en compte de *és clar*. Bé, no ben bé «un cas semblant»: és un cas pitjor. Perquè veig que els (mitjans) que fan servir *esclar* van tan enllà que perden de vista la sintaxi i tot.

Si comparem *sisplau* i *esclar* ho entendrem. Els practicants de la forma aglutinada escriuen: «Vés-hi, *sisplau*», però no escriurien mai «Ho heu de fer així, tant *sisplau* com si no us plau». En aquest segon cas, com que ja no es tracta d'una locució sinó d'una oració condicional amb tots els ets i uts, dirien: «Ho heu de fer així, tant si us plau com si no us plau.»

Doncs els defensors de *esclar* escriuen aquesta forma enganxada arreu. No tan sols quan equival a un adverbí (sinònim de *naturalment*), sinó també quan és un verb seguit d'un adjectiu amb la funció d'atribut. No diuen únicament «Tot anirà bé, *esclar*», sinó també «*Esclar* que sí». I resulta que, escrit així, ens és prohibit de fer-hi matisos. Per exemple, si volem reforçar-ho amb un «ben» («És ben clar que sí»), com ho fem? O bé, com abans, si volem respondre-hi: «És clar que sí? Doncs potser no és tan clar», és impossible en cas que fem servir *esclar*.

Mireu el trasbals sintàctic que implica aquest canvi: fins ara, als instituts ensenyaven que «És clar que vindrem» era una oració composta en què el subjecte era «que vindrem», el verb principal era «és» i «clar» era l'atribut. D'ara endavant valdrà més que els professors passin de llarg aquestes oracions...

«Voler justificar que s'han de fer servir “*esclar*” o “*és clar*” segons el context i la intenció obliga a recórrer a arguments poc consistents»

Els defensors de la innovació ens volen fer creure que hi ha una necessitat de diferenciar *esclar* de *és clar*, però això és fal·laç, perquè en la pràctica no es fa pas, aquesta diferència. És que voler justificar que s'han de fer servir *esclar* i *és clar* segons el context i la intenció obliga a recórrer a arguments poc consistents.

Tot plegat és un intent, diuen, de reflectir la parla del català central (sempre mirant-nos el melic del català central, com si la resta del domini —del país—

no hi fos). Però vejam, per simplificar-ho: els francesos escriuen «Au revoir» i pronuncien «Orvuvar»; els anglesos escriuen «temperature» i diuen «tèmpritxa». Els centrocatalans no podem escriure «si us plau» i dir «*sisplau*»?

Bé, i ja veurem si continua, aquesta llista. De casos en què la «parla real» dels centrocatalans es distancia de la grafia, en tenim qui-sap-los. Quatre exemples caçats al vol aquest matí:

- «Si vols venir, vine. Muda't, *perxò*.»
- «Sempre el veus voltant *perquí* i *perllà*.»
- «Ahir vaig *nar* al gimnàs i estic ben baldada.»
- «Hi *via* més gent que no em pensava.»

«Quan parles amb els promotors d'aquests invents fan sortir sempre la idea d'innovar i, sobretot, l'afany de “transgredir normes”. Disculpeu-me: a mi tot això em sembla poc seriós»

En el primer llibre d'estil de Televisió de Catalunya (1995) i en els *Criteris lingüístics sobre traducció i doblatge de TVC* (1997) es presenta *esclar* com una «forma col·loquial». El pas al registre formal ha estat una altra imposició. I aquesta manera d'informalitzar la llengua formal no és una degradació, fet i fet?

Disculpeu-me: a mi tot això em sembla poc seriós, pueril i un bon punt perillós. Si volem transgredir, fem-ho a casa i mirem de no prendre mal, però no hauríem de toquejar unilateralment un bé comú tan important i tan fràgil com la llengua comuna. ♦

JORDI BADIA I PUJOL, jbadia16@xtec.cat

Reproducció de l'article publicat al blog El clot de les Ànimes, el 9 de juny d'enguany

<<http://blocs.mesvilaweb.cat/jbadia/2016/06/09/sisplau-esclar-perxo-perqui-perlla-i-nar-hi-nant/>>

